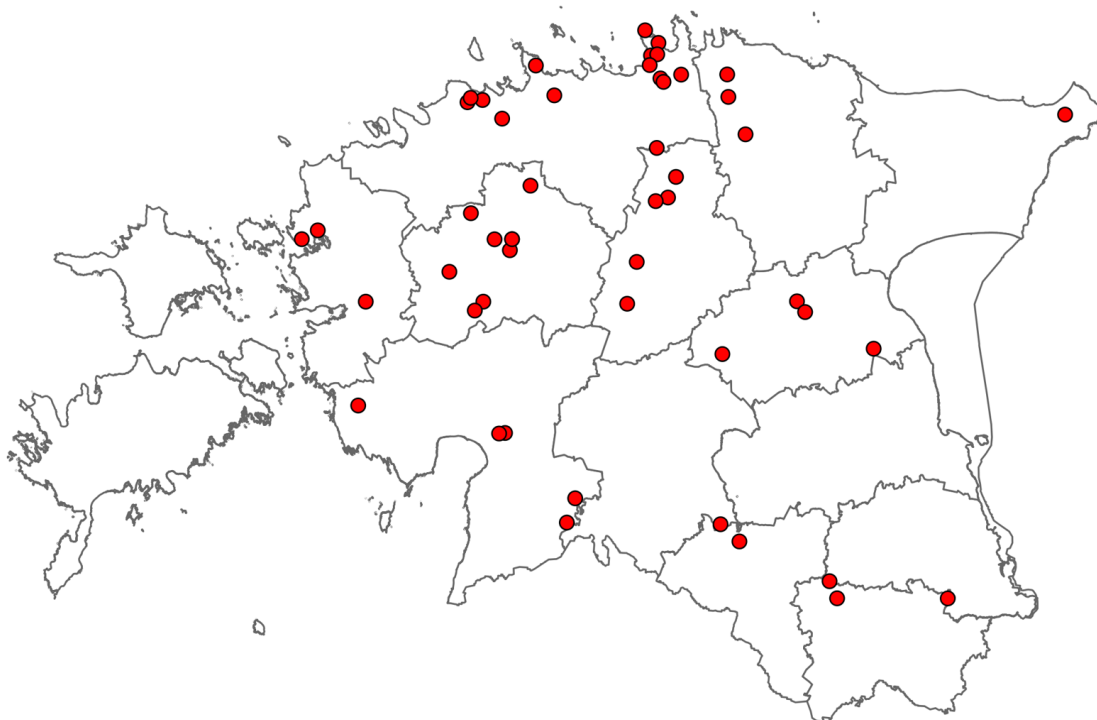

Metskurvitsa loenduse tulemused aastal 2026

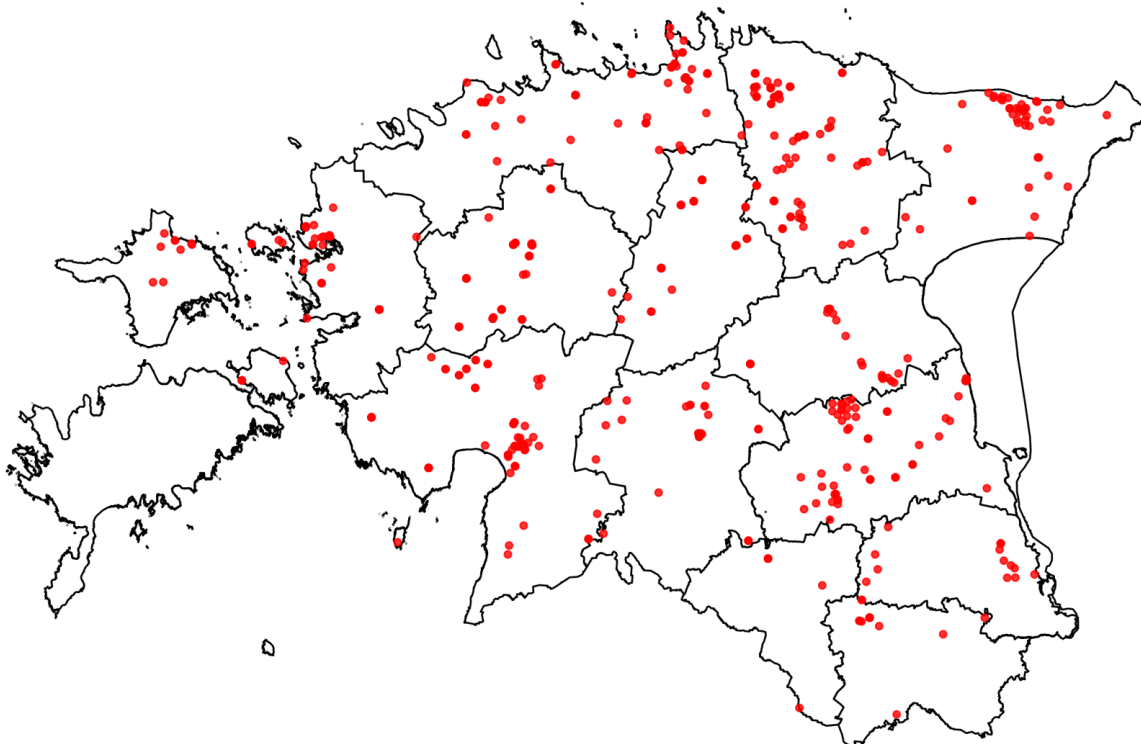
Metskurvitsa arvukust on tavapäraste võtetega keeruline hinnata. Ühelt poolt on see tingitud selle liigi omapärast markeerida oma territooriumi mängulennuga, mis toimub üle suure ala ning sugugi mitte mööda püsivat trajektoori. Viimane kehtib eriti juhul, kui lähestikku pesitseb mitu paari – siis omandab territooriumi markeerimine juba turniiri tunnused ning isased asuvad lennus üksteisega rivaalitsema ning väiksemale alale koondub lendama suurem arv kurvitsaid. Seepärast nimetatakse metskurvitsa mängulendu ka õhuturniiriks (erinevalt tedre või metsise mängust, mis toimub maas ja kindlapiirilisel alal). Kuna ühest punktist võib üle lennata mitu erinevat kurvitsat ja me ei tea, kes on kes ja kui mitu korda neist keegi lendu sooritas, räägitakse selle loenduse puhul kontaktidest (üks nähtud või kuulnud metskurvits on „kontakt“).

2018. aastal alustati uuesti metskurvitsa mängulennu loendustega, et jälgida selle liigi arvukuse muutusi. Tänavu loendati metskurvitsaid suuremal osal Eestist. Kahjuks ei laekunud tänavu andmeid Hiiu- ja Saaremaalt, samuti oli hõredalt esindatud Lõuna-Eesti (joon. 1). Hästi olid loendustega kaetud Harjumaa, Järvamaa, Läänemaa, Lääne-Virumaa, Raplamm ja Tartumaa.

Läbi kogu loenduste perioodi (üheksa aastat) on metskurvitsaid jälgitud peaaegu ühtlaselt üle Eesti, vaeslapse osas on vaid Saaremaa, kus ühtegi loenduspunkti pole olnud (joon. 2). Ka kahes lõunapoolsemas maakonnas on loendusi tehtud vähe.

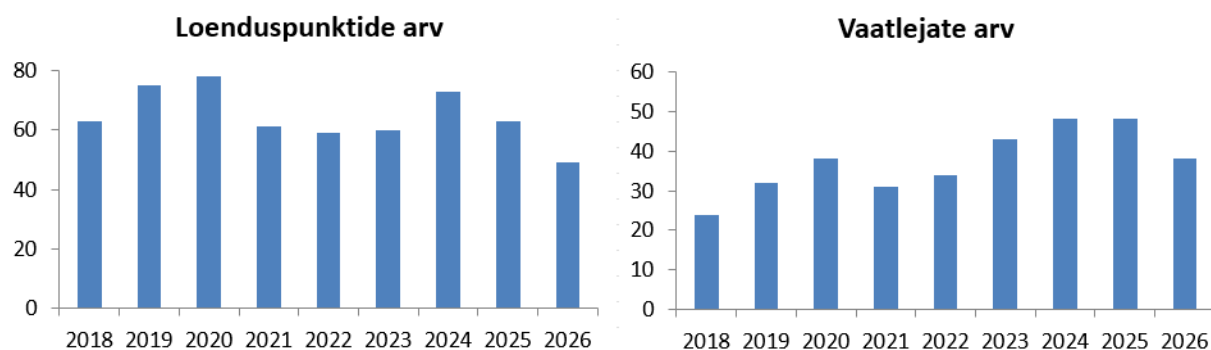

Joonis 1. Metskurvitsa seirepunktid aastal 2026.

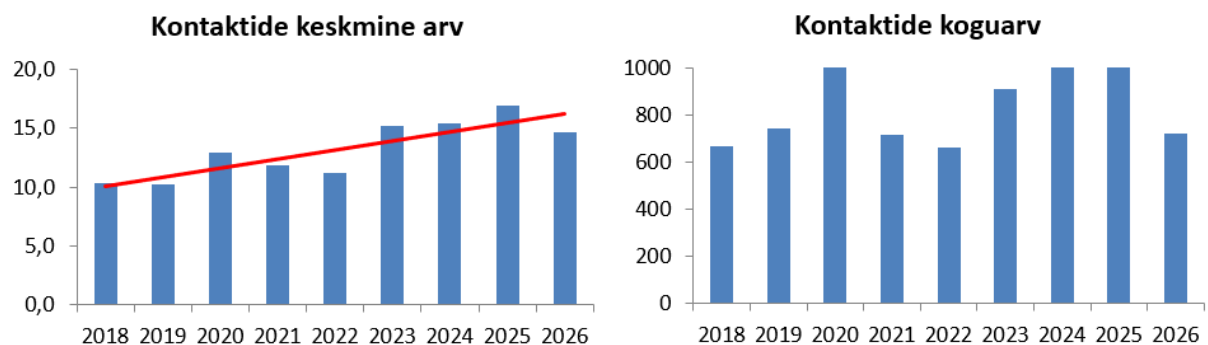

Joonis 2. Metskurvitsa seirepunktid aastatel 2018-2026.

Loendustes osalejate arv oli tänavu 38, seega küll kümme punkti vähem kui eelmisel aastal, kuid siiski võrdne varasemate aastate keskmisega. Loendusi tehti 49-s punktis, mis on mõneti vähem, kui varasema seitsme aasta keskmine – 67 punkti (joon. 3). Loendusperioodil (25. aprill – 10. mai, kell 21:00-22:30) registreeriti kokku 719 kontakti ja ühes loenduspunktis registreeriti keskmiselt 14,7 kontakti (joon. 4). Seega oli mängulennu aktiivsus viimasel aastal pisut kõrgem pikaajalisest keskmisest (13 kontakti punkti kohta).

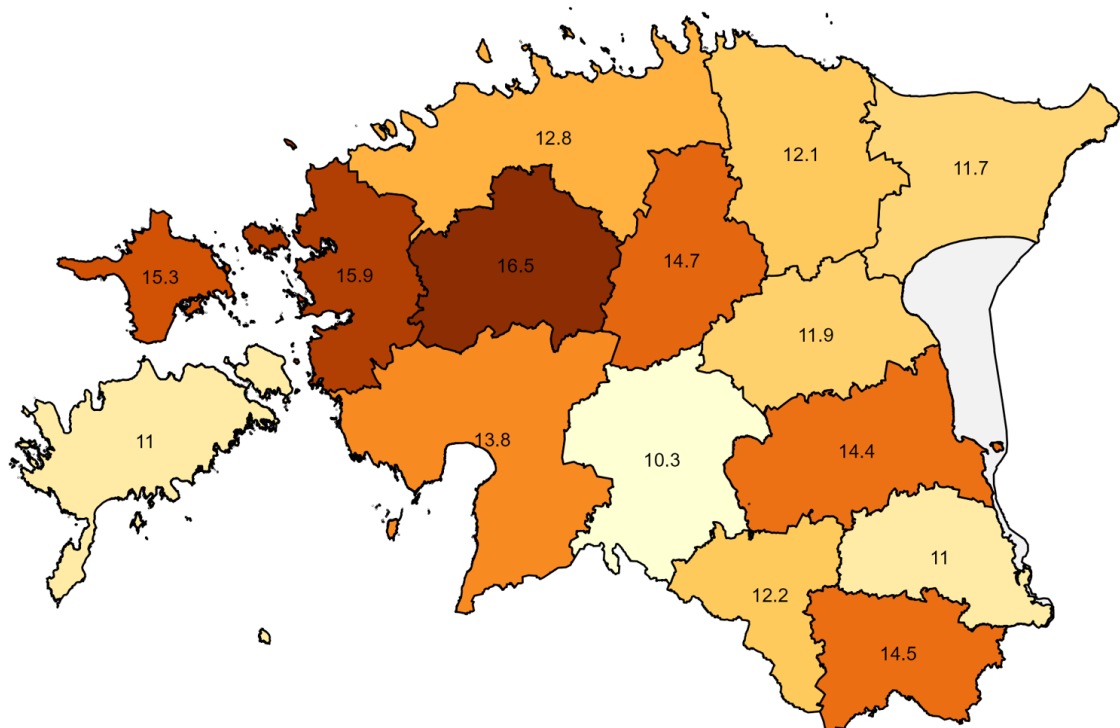

Joonis 3. Loenduspunktide ja vaatlejate arv aastatel 2018-2026.

Joonis 4. Kontaktide koguarv ja keskmine arv punkti kohta aastatel 2018-2026.

Aastatel 2018-2026 oli kõige kõrgem metskurvitsa keskmine kontaktide arv Raplamaal, järgnesid Läänemaa ja Hiiumaa (joon. 5). Keskmiselt kõige vähem nähti metskurvitsaid mängulennus Viljandimaal. Saare maakonna tulemused kajastavad vaid Muhumaal tehtud vaatlusi, st Saaremaal loendusi pole tehtud. Maksimalne kontaktide arv loenduspunkti kohta aastatel 2018-2026 jaotub maakonniti pisut teisiti: kõige suurem oli see näitaja Läänemaal ja Lääne-Virumaal, väikese vahega järgnesid Raplamaa, Pärnumaa ja Tartumaa (joon. 6).

Joonis 5. Metskurvitsa keskmine kontaktide arv maakondades aastatel 2018-2026.

Märkmeid metskurvitsa pesitsusfenoloogiast

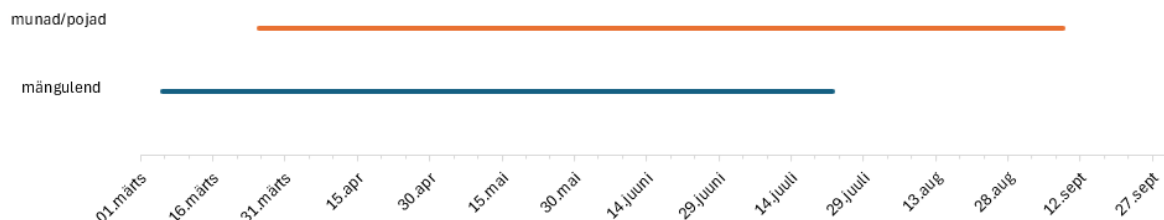
Tänavuse mängulennu kokkuvõtte juurde lisame peatüki metskurvitsa pesitsusfenoloogia kohta. Me teame, et järjest sagedamini jäävad metskurvitsad Eestisse ka talvituma ning looduses liikujate tähelepanu äratavad erakordselt varajased mängulennud ja hilised pojad.

Kõige varasem mängulend on registreeritud 05.03.2024 Saaremaal. Kolm hiliseimat mängulennu vaatlust on tehtud 15.07.2026 Raplamaal, 20.07.2026 Harjumaal ning 22.07.2026 Viljandimaal.

Väga varajased kurnad on teada 2022. aastast: kolm leitud täiskurna jäid ajavahemikku 02. aprill kuni 14. aprill, neist kaks teadet pärinevad Läänemaalt ja üks Saaremaalt. Kuna tegemist oli täiskurnadega (4 muna), siis võib kindlalt väita, et 2022. aastal algas metskurvitsa pesitsemine Eestis juba märtsi viimasel dekaadil.

Hilise pesitsuse kohta on teada kolm pesakondade vaatlust, kaks neist juulist ja üks suisa 21. augustist Lääne-Virumaalt. Et poegade vanused vaatluse hetkel olid erinevad, siis parema võrreldavuse tarbeks arvutame vaatluste kuupäevad ümber poegade arvatavale iseseisvumise ajale (30 päeva) ning saame, et hiliseimad arvutuslikud metskurvitsa pesakondade lennuvõimestumise ajad on 06.08.2025 (Läänemaa), 07.08.2022 (Tartumaa) ja 08.09.2022 (Lääne-Virumaa).

Eeltoodud vaatlusi resümeerides näeme, et metskurvitsa pesitsusperiood on kaasajal veninud lausa poolele aastale (joon. 7) ning näitab selle liigi suurt plastilisust muutavas kliimas.

Joonis 7. Metskurvitsa pesitsusfenoloogia.

Suur tänu kõigile, kes leidsid tänavu võimaluse loendustes osaleda:

Joosep Ailiste, Anne Allas, Jaanus Aua, Jaanus Elts, Kaidi Erik, Giovanni Giuliani, Alessandro Gambini, Tiiu Hakman, Toivo Hakman, Kreete Jaaksaar, Mart Jüssi, Viive Kiis, Taavi Kivisik, Arnold Kristjuhan, Kaia Kukk, Helen Korol, Jüri Kõiv, Fabrizio Lelli, Raivo Mogilnõi, Aires Mägi, Mailis Mölder, Roberto Nannerini, Maarja Orusalu, Margus Paas, Artto Pello, Ranno Puumets, Anna Remmelgas, Priit Remmelgas, Emilio Scacchini, Anu Soon, Elle-Mari Talivee, Urmas Talivee, Margus Tammeraja, Ivo Tiits, Daniele Trivero, Ester Valdvee, Endla Varik, Eda Vespere.

Pesitsusfenoloogia peatüki koostamisel kasutati järgmiste vaatlajate andmeid:

Urmas Abel, Martin Bergmann, Indrek Bergmann, Margus Ellermaa, Lii Harakas, Sven Hõbemägi, Sven Hõbemägi, Michel Leht mets, Tõnu Ploompuu, Priit Retsep ja Tarvo Valke.

Kokkuvõtte koostasid: Jaanus Elts ja Jaanus Aua